

Michał Wojciechowski

Międzynarodowy Zjazd Society of Biblical Literature, Rzym 14-17 VII 1991

Collectanea Theologica 62/1, 169-171

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MICHAŁ WOJCIECHOWSKI, WARSZAWA

**MIĘDZYNARODOWY ZJAZD SOCIETY OF BIBLICAL
LITERATURE
RZYM, 14—17 VII 1991**

Kolejny międzynarodowy zjazd Towarzystwa Literatury Biblijnej (Society of Biblical Literature, 1991 International Meeting) odbył się w salach rzymskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego. Stowarzyszenie to, choć skupia głównie Amerykanów, oprócz zjazdów w USA (Annual Meetings) od szeregu lat urządza również konferencje międzynarodowe (1990 w Wiedniu, 1992 w Melbourne, 1993 prawdopodobnie w Münster). Działalność SBL została przedstawiona w „Collectanea Theologica” przy okazji sprawozdania ze zjazdu poprzedniego (W. Chrostowski, 61 (1991) 1, 149—152), tu zatem można będzie skupić się na przebiegu zjazdu. Z uzupełnień co do organizacji: przewodniczącym SBL jest w obecnej kadencji Walter Brueggemann; organizatorem zjazdów międzynarodowych — Kent H. Richards; wydawnictwem SBL jest Scholars Press; zjazdom towarzyszą wystawy literatury fachowej (w tym roku m.in. Brill, Harper, UBS, Mohr, de Gruyter, Biblicum i Gregorianum, Scholars Press, Sheffield, Clark).

Uczestników było ok. 250, z lekką przewagą osób w wieku średnim albo nawet młodszym. Ponad jedna trzecia przybyła z USA. Dość licznie reprezentowana była Wielka Brytania, następnie Niemcy, Holandia, Belgia, Austria i Szwajcaria, mniej Skandynawia. Ze względu na miejsce zjazdu więcej niż zwykle przybyło Włochów (ok. 20). Niektórzy reprezentanci uczelni europejskich byli wszakże Amerykanami.

Spoza Europy widoczne były kraje używające języka angielskiego, Australia i RPA, oraz Izrael (15 uczonych). Z Azji, Afryki i Ameryki Łacińskiej przybyły tylko pojedyncze osoby, co się tłumaczy barierą finansową. Uczestników ze wschodniej połowy Europy było sporo mniej niż w roku ubiegłym w Wiedniu: pojedyncze osoby ze Słowenii i z Łotwy; z Polski poza autorem tego sprawozdania obecni byli dwaj orientaliści, Z. Kąpera i P. Muchowski. Wreszcie jak zwykle mało było Francuzów, a wcale — Hiszpanów, wynika to zapewne z ich słabszych kontaktów ze światem anglosaskim oraz z protestanckiej tradycji SBL (choć obecnie jest ono międzywyznaniowe).

Być może zjazd SBL w Niemczech w 1993 byłby dobrą okazją do przyjazdu większej grupy z Polski, i to zarówno biblistów, jak przedstawicieli dziedzin pokrewnych (archeologia, badania nad judaizmem i hellenizmem czasów NT, historia egzegezy). Byłaby to sposobność do poznania w praktyce możliwości i stylu biblistyki krajów anglosaskich, z którą mamy stanowczo zbyt mały kontakt — a również do przedstawienia własnych badań.

Na zjeździe tym referatów i komunikatów wygłoszono bowiem ok. 160 (znaczną większość po angielsku). Oznacza to, że większość uczestników miała wkład w program; taka koncepcja sympozjum pozostaje w wyraźnym kontraście z naszymi przyzwyczajeniami.

Rzecz jasna, referaty podzielono na szereg równoległych cykli; jednocześnie wygłaszane było około sześciu. W tych ramach słuchacze mogli przechodząc z sali do sali dobrać „swój” program (tym łatwiej, że ram czasowych — 30 minut referat i 10 dyskusja — przestrzegano ściśle). Uczestnicy dysponowali też broszurą z dobrymi streszczeniami referatów (egzemplarz

złożony w bibliotece ATK: Society of Biblical Literature 1991 International Meeting. Abstracts, Rome Italy, 14—17 July).

Organizatorzy podzielili zgłoszone materiały na 41 sesji tematycznych: wybrane księgi biblijne oraz ich grupy (najwięcej o Ewangeliach), tło historyczne i archeologiczne wg epok, a także historia egzegezy, apokryfy, Biblii w Trzecim Świecie. Zwracali uwagę 3 sesje poświęcone kobietom w Biblii bądź feministycznej interpretacji; o ile wybór takich tematów można tłumaczyć modą, stwierdzić trzeba, że zaprezentowane metody i tezy były z reguły wyważone. Notabene wśród uczestników było wiele pań, wygłosiły one łącznie ponad 30 referatów na wszelkiego rodzaju tematy.

Jak ogólnie scharakteryzować wystąpienia na sympozjum? Przyzwyczajonych do egzegezy niemieckiej uderzyłoby dość niewielkie zainteresowanie dla kwestii historyczno-redakcyjnych. Referaty typu egzegetycznego skupiały się raczej na budowie tekstu, grze motywów w całości (bez wszakże terminologii strukturalistycznej). Stąd wyciągano wnioski co do myśli teologicznej autorów biblijnych. Należyty udział miała też filologia. Z drugiej strony sporo uwagi poświęcono tłu ST i NT, a zwłaszcza doniesieniom archeologicznym i epigrafice oraz krytycznej rewizji poglądów na historię Izraela. Poziom całości był niewątpliwie wysoki, wypowiedzi łączyły świeże spojrzenie z dobrym warsztatem metodologicznym, choć oczywiście trafiały się i przeciętne, ryzykowne we wnioskach albo zbyt skupione na opisie zewnętrznym. W dyskusji dominowała zwięzłość.

W drugiej części sprawozdania wymienię godniejsze uwagi referaty. Kryterium wyboru bywa i zasięg tematu, i oryginalność propozycji, i dążenie do kompletności obrazu sympozjum.

ST — historia. T. L. Thompson, *Ideological and Theological Bias in Early Israelite Historiography* (widzenie historii w świetle koncepcji kultu po wygnaniu). J. A. Soggin, *Thoughts and Methods in Dealing with Early History of Israel and Juda*. R. Hess, *Early References to the Divine Name in Cuineform* (występowanie rdzeni podobnych do jhwh). M. Cogan, *Imperialism and Religion* (dobrowolność synkretyzmu i asymilacji za króla Manasses). H. Rouillard, *Le droit d'asile dans l'Israël, utopie ou réalité?* P. R. Davies, *The Concept of Israel: A Foundation of Persian Period Judean Ideology* (kwestionuje świadomość jedności narodu w czasach królewskich). L. Grabbe, *What Was Ezra's Mission?*

ST — egzegeza i literatura. B. Zelechow, *Literary Modernism and Biblical Hermeneutics: the Bible as Literature?* (bez Biblii i hermeneutyki biblijnej nie byłoby też obecnej literatury i teorii literackich). G. N. Cohn, *Midrash within the Biblical Text* (przykłady z Pięciu Zwojów). A. La Coque, *The Song of Songs, A Subversive Poem?* (Pnp polemizuje ze „spirytualizacją” miłości). N. Lohfink, *Jahwes Gegenspieler in Hosea 4: der „Baal” oder eine Göttin?* M. V. Fox, *The Epistemology of Proverbs* (małdrość raczej wieczysta niż jak się często mówi „empiryczna”). L. M. Bechtel, *Searching for an Earlier Interpretation of Genesis 2—3* (poszczególne obrazy na tle czasów królewskich i późniejszych); prehistorii biblijnej dotyczyło kilka dalszych referatów.

Egzegeza NT. E. Muller, *Marcan Christology: A Narrative and Rhetorical Examination* (sposób użycia i rozmieszczenie tytułów Jezusa dowodzą rozwiniętej chrystologii). E. K. Broadhead, *Jesus the Nazarene: Narrative Strategy and Christological Imagery in the Gospel of Mark* (głębszy sens nadany temu tytułowi). B. J. Koet, *Luke and the Jews; Luke 2, 29—32 and 2, 34cd—35 as Keys to Understanding Luke's Vision on Israel*. Ch. Saffrai, *„Peirazo” in the Synoptic Traditions, Re-evaluation of Jesus Encounters in Jerusalem* (rozmówcy nie „kusili” Jezusa, lecz dowiadywali się, sprawdzali — rabiniczne *bdwq*, ang. check). B. Estrada, *Parable or Allegory? A Century of Interpreting Parables, the Legacy of Adolf Jülicher*. X. Léon-Dufour, *La Parole de Jésus sur le Pain à la Cène*. M. Reasoner,

The Fourth Gospel's Corrections of Mark and Luke. N. H. Taylor, *The Conversion and Apostolic Vocation of Paul.* K. Erlemann, *The Problem of Parousia and the Development of Pauline Eschatology.* C. Marucci, *Die Haltung der neutestamentlichen Schriftsteller gegenüber dem römischen Reich.* J. A. Loubser, *A New Look at Irony and Paradox in 2 Corinthians 10—13.* J. Swetnam, *The Structure of Hebrews 1:1—3:6.*

Kontekst NT. J. J. Rousseau, *Elusive Bethsaida Recovered* (prace na El-Tell 2 km na płn. od Jez. Genezaret pozwalają na praktycznie pewną identyfikację z Betsaidą; dystans od jeziora wynika z wzrostu delty Jordanu). B. Thiering, *Pesher and Gospel.* H. Moxnes, *Urban Christians in an Honor Society* (funkcje i zaszczyty w miastach hellenistycznych). H. McKay, *Jewish Sabbath in Rome* (wg źródeł z I w. raczej dzień studium niż liturgii). G. Boccaccini, *Middle Judaism: Toward a Comprehensive Approach to Judaism (and Christianities) Between the Third Century BCE and the Second Century CE.* R. B. Ward, *Women in Roman Baths.*

Pobiblijne. R. S. Kraemer, *Women's Authorship of Jewish and Christian Literature in the Graeco-Roman Period* (kobieta autorem „Józefa i Asenet”). S. C. Winter, *Antiochene Christian Exegesis and Matthew's Scriptural Citations.* W. L. Craig, *The Resurrection Appearance Stories and the Trajectory to Second Century Gnosticism: A Response to James Robinson's Proposal* (przekonanie o materialnej rzeczywistości zmartwychwstania należy do tradycji pierwotniejszej, wyrażenia, do których sięgnęli gnostycy, do późniejszej). M. Gruber, *Rashi's Maps and Diagrams* (wydania drukowane prac tego najważniejszego egzegety żydowskiego w średniowieczu pomijały ich ilustracje).

Informacje o pracach w toku. „Nowy Wettstein” (*Corpus Hellenisticum Novi Testamenti* — teksty greckie ilustrujące NT, zasadność wyboru i metody). *The Consultation on Hellenistic Moral Philosophy and Early Christianity* (w ramach SBL, studia nad tematami istotnymi dla NT; pierwszy — przyjaźń, philia, amicitia). CSANT (*Commentario Storico ed Esegético all'Antico e al Nuovo Testamento*, nowa seria komentarzy). *Hebrew Bible (Old Testament): The History of Its Interpretation*, sponsorowany przez Norwegów projekt trzypomowej encyklopedycznej historii egzegezy ST oraz komputerowego banku informacji z tej dziedziny.